

3. VNITŘNÍ FAKTORY ROZVOJE OBCE

A. Přírodní podmínky a životní prostředí

Nějhodnotnějším přírodním zdrojem jsou v obci jednoznačně půdy. Zdejší hlinité hnědozemě si vzhledem k rozumné zemědělské kultivaci uchovaly vysokou přirozenou úrodnost, která je zárukou stabilní a přitom efektivní rostlinné produkce i do budoucna.

Lesy naopak nikdy neměly v hospodářství obce významnější úlohu. Jednak původně měl tento prostor lesostepní charakter, kdy lesy nebyly ani v prehistorickém období dominantní složkou místní krajiny, jednak po osídlení zdejší části středních Čech byla většina lesů vykácena a přeměněna v zemědělskou půdu. V současnosti tak lesy pokrývají ani ne 19 % katastru obce a jejich výskyt je vázán na rokle a údolní doly, tedy místa nevhodná pro zemědělskou činnost. Lesy mají smíšený charakter s vysokým zastoupením listnatých druhů (dub, buk, habr, osika, bříza), z jehličnanů převládá borovice. Vzhledem k této pestré

druhové skladbě a malé rozloze jednotlivých lesních celků (max. 10 - 15 ha) nelze ani do budoucna počítat s jejich významnější produkční funkcí. Jejich hlavní účel by měl spočívat především ve funkci krajinně-estetické (zvýšení pestrosti jinak jednotvárné krajiny na území obce) a v protierozní ochraně roklí a dolů před působením dešťových srážek.

Územím obce neprotéká vzhledem k geologickému podkladu (vysoce propustné sedimenty) žádný povrchový vodní tok. Absence užitkové vody byla v minulosti řešena výstavbou více než 10 kalů, které však postupně zanikaly a v současnosti je v obci 6 tzv. protipožárních nádrží. Pitná voda z bohatých podpovrchových vodonosných vrstev je zdrojem pro vodovod v Zahájí. Zejména vrt v Chorouškách je z hlediska své kvality a vydatnosti velmi perspektivní.

Životní prostředí obce je sice v globálním pohledu ovlivňováno negativně více působením dálkového přenosu škodlivin, avšak pro životní podmínky místního obyvatelstva jsou rozhodující lokální problémy "domácího" původu.

Chorušice leží v těsné blízkosti jedné z ekologicky nejvíce postižených oblastí v České republice, kterou je specificky vymezený region "Mělnicko". Tento region je postižen zejména vysokým spadem plyných a prašných emisí jak z vlastních zdrojů (Elektrárna Mělník, Spolana Neratovice, Kaučuk Kralupy) tak i dálkovým přenosem ze Severních Čech. V důsledku kontinuálního rozptylu do sousedních území se obec nacházela v 80. letech v zóně s průměrným ročním spadem 50 mikrogramů oxidu siřičitého na 1 metr krychlový a 70 mikrogramů prašných emisí na 1 metr krychlový. Na základě těchto hodnot je řazena mezi území s narušeným životním prostředím. Uvedené hodnoty již poměrně

negativně působí jak na zdravotní stav populace, tak i např. na zemědělskou produkci. Jejich kvantifikace v případě Chorušic však vzhledem k absenci potřebných informací není možná. Nicméně do budoucna lze počítat s postupným omezováním působení dálkových škodlivin v důsledku snižování produkce hlavních zdrojů a přijetím účinných ekologických opatření.

Hlavním problémem pro životní prostředí z hlediska vlivu lokálních zdrojů je chybějící splašková kanalizace ve všech místních částech obce. Odpadní vody jsou zatím shromažďovány v jímkách a septicích a jejich obsah vyvážen na pole. Vzhledem k tomu, že celý katastr obce se nachází v II. pásmu ochrany podzemních vod (Zahájí pak dokonce v I. pásmu) a dosavadní způsob likvidace odpadních vod nebude do budoucna možný, představuje výstavba kanalizace a čističky odpadních vod jednu z prvořadých priorit rozvojových úkolů obce.

Pevné komunální odpady jsou odváženy na skládku ve Mšeně. Přestože Obecní úřad tento odvoz financuje z části z vlastních zdrojů a pro občany stanovil jen dílčí poplatky, problémy s malými "černými" skládkami přetrvávají ve všech částech obce.

V období podzimních a zimních inverzí jsou především Zahájí, Choroušky a Velký Újezd vzhledem ke své terénní konfiguraci postiženy zhoršeným stavem ovzduší, způsobeným spalováním nekvalitního uhlí v lokálních topeništích. Řešení spočívá v přechodu na ekologicky čisté vytápění na bázi elektrické energie. Zatím je tato forma rozšířena asi v 10-15 domácnostech.

Přeměna původní krajiny v kulturní krajinu vedla k úplnému zániku původních přírodních společenstev, takže v

současnosti se na území obce nenachází žádná chráněná přírodní lokalita. Je zde však několik chráněných stromů (lípa malokvětá a dub letní).

B. Obyvatelstvo

Vývoj počtu obyvatel je třeba považovat za významný ukazatel z hlediska nepřímého hodnocení ekonomické prosperity obce i z pohledu její širší, tj. i mimoekonomicky podmíněné přitažlivosti pro místní obyvatelstvo a potenciální imigranty. K dispozici jsou údaje od r.1869, umožňující podrobné zhodnocení historického vývoje obyvatelstva obce jako celku a jejích jednotlivých částí (viz tabulky č.2 a č.3).

Tabulka č.2: Vývoj obyvatelstva v obci podle místních částí v letech 1869–1993.

Místní část	Počet obyvatel v roce								
	1869	1900	1930	1950	1961	1970	1980	1991	1993
Chorušice	366	452	451	303	267	255	222	212	224
Choroušky	120	119	129	100	74	64	37	23	28
Velký Újezd	461	490	490	469	343	262	214	166	158
Zahájí	156	171	149	120	86	65	55	43	45
Obec celkem	1103	1232	1198	866	689	614	528	444	455

Tabulka č.3: Indexy vývoje obyvatelstva v obci podle místních částí

Místní část	Index vývoje v období			
	1993/1869	1993/1930	1993/1961	1993/1980
Chorušice	61,2	49,7	83,9	100,9
Choroušky	23,3	21,7	37,8	75,7
Velký Újezd	34,3	32,2	46,6	73,8
Zahájí	28,9	30,2	52,3	81,8
Obec celkem	41,3	38,0	66,4	86,2

Ve vývoji počtu obyvatel lze vymezit dvě výrazně odlišné etapy, do značné míry shodné s vývojem venkovských obcí v českých zemích jako celku.

a) Vývoj do r.1945. Populační vývoj byl vcelku stabilizovaný ve všech částech obce, s vrcholem na přelomu století. Tento stav souvisel s výrazně zemědělským charakterem obce, který byl podpořen relativní prosperitou zdejší zemědělské výroby zabraňující ekonomicky podložené emigraci.

b) Vývoj po r.1945. Obec jako celek i všechny její místní části byly postiženy silnou depopulací, která z větší části byla vyvolána vnějšími faktory. Mezi rozhodující patřily zejména:

- obyvatelstvo obce se zapojilo v 50. letech do procesu osídlování pohraničí (část zejména větších vlastníků půdy však byla vysídlena násilně)
- v 60. a 70. letech došlo k silné redukci zaměstnanosti v

zemědělství, přičemž změna zaměstnání byla u řady místních obyvatel spojena i s přestěhováním (navíc s vazbou na novou bytovou výstavbu v Neratovicích a v Mělníku)

- změna způsobu života s růstem volného času vedla především mladé lidi, vstupující do ekonomicky aktivního života k preferování života ve městě.

Úbytek obyvatel nejvíce poznamenal obě nejmenší sídla, tj. Choroušky a Zahájí, které se v současnosti dostaly až na pokraj zániku své trvalé obytné funkce a řešení jejich budoucnosti by mělo být jednou z priorit programu rozvoje celé obce. Dalším charakteristickým rysem je výrazný pokles populační velikosti Velkého Újezdu ve srovnání s Choroušicemi, související pravděpodobně se ztrátou správní funkce a s koncentrací zemědělské velkovýroby do Choroušic.

Příznivým rysem je stabilizace počtu obyvatel v posledních letech (dokonce je zaznamenán mírný nárůst). Tato změna je však pravděpodobně opět více podmíněna současnými vývojovými procesy v celé české společnosti (na první místo je třeba klást faktické pozastavení nové bytové výstavby), které dočasně vážou obyvatelstvo na místo dosavadního trvalého bydliště.

Z hlediska budoucích možných trendů v populačním vývoji obce je důležitá **věková struktura obyvatelstva**. Stav v r. 1993 je obsažen v následující tabulce:

Tabulka č.4: Věková struktura obce podle místních částí
v roce 1993

Místní část	Věková skupina					
	0-15		15-59		60 a více	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
Chorušice	56	25,0	126	56,3	42	18,7
Choroušky	8	28,6	6	21,4	14	50,0
Velký Újezd	27	17,1	83	52,5	48	30,4
Zahájí	12	26,7	17	37,8	16	35,5
Obec celkem	103	22,6	232	51,0	120	26,4

Pro obec je ve srovnání s okresními a celostátními hodnotami charakteristický prakticky shodný podíl v zastoupení předproduktivní složky obyvatelstva, mírně nadprůměrný podíl skupiny nad 60 let a naopak nepatrně podprůměrné zastoupení obyvatelstva v produktivním věku. Z hlediska budoucího vývoje jsou však velmi důležité rozdíly mezi jednotlivými sídly, které naznačují další vývojovou diferenciaci v populačním vývoji dvou největších sídel vzhledem k velmi příznivé věkové skladbě Chorušic ve srovnání s Velkým Újezdem. Nepřirozená věková struktura Choroušek a Zahájí (s minimálním zastoupením ekonomicky aktivního obyvatelstva) pak zvyšuje riziko zániku jejich trvalé obytné funkce.

Obec byla v minulosti vždy národnostně jednotná a tento rys platí i v současnosti. Podle výsledků Sčítání v roce 1991 dosahuje podíl obyvatel české národnosti 95,3 %. Zbytek připadá na národnost slovenskou (3,6%) a maďarskou (1,1%).

Míra religiozity je v obci ve srovnání s okresním průměrem (32 % obyvatelstva) nadprůměrná (44 %), nicméně jde o charakteristiku z hlediska budoucího vývoje obce nepřiliš významnou. Zastoupeny jsou zde v podstatě jen dvě církve, a to výrazně převažující římskokatolická církev, k níž se hlásí téměř 80 % z celkového úhrnu věřících, a církev evangelická sdružující ostatní věřící.

V socio-profesní struktuře má vzhledem k ekonomickému profilu obce převahu i nadále zemědělské obyvatelstvo (46,7 % v r.1991) s tím, že jeho podíl postupně klesá ve prospěch vyjíždkových skupin, tj. dělníků (32,9 %) a zaměstnanců (20,4 %).

C. Trh práce

Pro vývoj trhu práce v místním měřítku jsou určující údaje týkající se počtu a struktury ekonomicky aktivního obyvatelstva, mládeže připravující se na zaměstnání, počtu a struktury pracovních příležitostí a řešení nerovnováhy

